

La ignorància del passat

La temporada passada el Lliure va demanar-me que fes una xerrada sobre Margarida Xirgu per a la companyia jove d'actrius. L'activitat formava part d'un projecte d'espectacle sobre dones destacades de l'exili republicà. Va ser una experiència molt agradable, perquè l'auditori va estar molt atent, encuriós i amable. En un moment que venia a tomb, vaig recordar la definició que Ricard Salvat havia fet de Xirgu com a "intel·lectual del teatre". Les joves actrius, el millor de les noves fornades de l'Institut del Teatre, em van mirar amb una cara atònita i em van preguntar qui era Salvat. No en sabien res.

És una anècdota com una altra, però resulta significativa de la ignorància del passat teatral que té una bona part de la professió, sobretot la més jove. Salvat és un dels directors d'escena de referència del teatre català de la segona meitat del segle XX. La publicació recent dels dos primers volums dels seus *Diaris* (I, 1962-1968, i II, 1969-1972) redimensiona amb tocs íntims la seva figura. Salvat va fundar —amb Maria Aurèlia Capmany— l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, va crear la companyia homònima, va ser un dels introductors de Brecht a l'escena catalana, va dirigir espectacles arreu del món, va forjar un repertori impressionant. No es mereix tant d'oblit.

La recuperació de la memòria escènica continua sent una assignatura insuperada. Hi ha iniciatives lloables, així i tot. Una de les més conspícues és el Projecte de Recerca en Arts Escèniques (PRAEC) que l'Institut del Teatre, amb

La recuperació de la memòria escènica continua sent una assignatura insuperada, malgrat les iniciatives lloables

Jordi Coca i Guillem-Jordi Graells al capdavant, endegà el 2013 amb la implicació de les universitats dels Països Catalans i la col·laboració de l'IEC i la Xarxa Vives. El PRAEC treballa en dos ambiciosos projectes fundacionals: la *Història de les arts escèniques catalanes* i l'*Enciclopèdia de les arts escèniques catalanes*. A aquests dos pilars, s'hi han sumat darrerament el Repertori Teatral Català, que permet l'accés a textos en edició digital, i la Base de dades de dramaturgia catalana contemporània.

Dels cinc volums previstos de la *Història*, de moment només se n'ha publicat el primer: *La teatralitat medieval i la seva pervivència*, coordinat per Francesc Masip i Lenke Kovács (2017). El segon volum abraçarà des del naixement del teatre modern al preromanticisme; el tercer se centrarà en el segle XIX; el quart, en els anys 1890-1960, i el cinquè, des d'aquesta última dècada fins a l'actualitat. Complementàriament, l'*Enciclopèdia* té previst incloure centenars d'entrades sobre l'activitat escènica catalana, en tots els gèneres i manifestacions, èpoques i llengües. Consultables en xarxa, s'hi trobaran —quan s'activi— entrades de dramaturgs, directors, actors, escenògrafs, companyies, teatres, etc.

El PRAEC, que ara coordinen Carles Batlle i Albert Mestres, disposa de l'assistència del Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques, que, sota la direcció d'Anna Valls, fa una tasca essencial de salvaguarda i difusió de fons valuosos. Els seus catàlegs en línia —Escena digital, Biblioescènica, Hemeroteca digital, Base de dades d'espectacles— faciliten la recerca als investigadors. Entre altres propostes, ha emprès el projecte *Te'n recordes?* que vol identificar, amb l'ajuda de voluntaris, els artistes que apareixen en més de cinquanta mil fotografies.

Tots aquests esforços són força notables, encara que avancin amb penes i treballs, sovint amb un suport institucional insuficient i la displicència o el refús d'una part de la professió. La memòria de les arts escèniques —vital per al futur— reclama molts més recursos i atencions.